

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-55>

УДК 343.535:336.22(477)

КОНТРАБАНДА ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

SMUGGLING OF EXCISABLE GOODS AS A THREAT TO THE FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE

Стойко Валерія Олександрівна

студентка,

Інститут міжнародних відносин,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-5991-7811>

Тищенко Вікторія Федорівна

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної торгівлі,
митної справи та фінансових технологій,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2530-185X>

Stoiko Valeriia

Institute of International Relations,

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Tyshchenko Viktoriia

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Стаття присвячена комплексному аналізу механізмів незаконного переміщення тютюнових виробів, алкогольної продукції та інших підакцизних товарів через митний кордон держави. Досліджено причинно-наслідкові зв'язки між контрабандною діяльністю та прямими втратами державного бюджету від несплати акцизного податку, мита й ПДВ, а також опосередкований вплив через тінізацію ринку та зниження рівня податкової дисципліни. На основі даних Kantar Україна та Державної митної служби оцінено масштаби нелегального обігу підакцизної продукції у 2020–2025 роках. Запропоновано набір правових, цифрових та організаційних заходів для зміцнення митного нагляду й зменшення фіскальних ризиків держави.

Ключові слова: підакцизні товари, митна політика, контрабанда, фінансова безпека, митний контроль, тіньова економіка, акцизний податок.

The smuggling of excisable goods – tobacco products, alcoholic beverages, and fuels – constitutes one of the most persistent threats to the financial security of Ukraine. Under wartime conditions, illicit cross-border movements of excisable goods have intensified, causing systematic losses of excise duty, customs duties, and value-added tax revenues. The purpose of this article is to provide a scientific analysis of the theoretical foundations of combating the smuggling of excisable goods as a threat to Ukraine's financial security, and to develop practical recommendations for strengthening countermeasures. The study employs a system-analytical approach, statistical and comparative methods, morphological decomposition for classifying smuggling schemes, content analysis of the regulatory framework, and synthesis for formulating conclusions. The article examines the legal definition of smuggling under Article 201 of the Criminal Code of Ukraine and analyses its economic nature as a form of fiscal evasion. Modern approaches to customs policy are systematised, demonstrating its evolution from a predominantly fiscal instrument towards a risk-oriented financial security mechanism. Drawing on monitoring data published by Kantar Ukraine and the State Customs Service of Ukraine, the scale of the illicit tobacco market is assessed: in 2025, budget losses from illegal cigarette trade reached approximately UAH 26.5 billion, with the shadow market share exceeding 20 percent of total consumption. A cause-and-effect model linking smuggling to budgetary losses is constructed and presented in tabular form. The article substantiates the necessity of transitioning from reactive customs control to a proactive financial security management model. A comprehensive set of countermeasures is proposed, including expansion of risk-oriented customs profiling, digitalisation of customs administration, integration of information systems across tax and law enforcement bodies, and introduction of electronic tracking of excisable goods. The practical value of the

research lies in the applicability of its recommendations for the State Customs Service of Ukraine and the Ministry of Finance in designing policies to reduce fiscal risks and enhance state financial resilience.

Keywords: excisable goods, customs policy, smuggling, financial security, customs control, shadow economy, excise tax.

Постановка проблеми. Контрабанда під-акцизних товарів є однією з найбільш нагальних проблем у сфері митної безпеки України, що спричиняє значні збитки державному бюджету та підриває основи фінансової стійкості країни. В умовах воєнного стану та економічної непевності нелегальне переміщення через митний рубіж тютюнових виробів, спиртних напоїв, палива та інших підакцизних товарів набуває регулярного характеру, а тіньовий обіг такої продукції відчутно зменшує надходження акцизного збору та ПДВ до бюджету.

Усе це зумовлює критичну потребу у глибокому вивченні цієї проблеми та формуванні дієвих кроків протидії контрабанді підакцизних товарів як небезпеці фінансовій безпеці України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему контрабанди та нелегального переміщення товарів через митний кордон в Україні досліджували такі науковці, як С. Герчаківський, О. Гребельник, Є. Додін, П. Пашко, С. Філіппов, Ю. Забуга, Т. Михайліченко та інші. Зокрема, Забуга Ю. Ю. та Михайліченко Т. О. [2] у своєму дослідженні аналізують останні законодавчі зміни у сфері протидії контрабанді, наголошуючи на посиленні кримінальної відповідальності як ключового інструменту мінімізації бюджетних втрат. Автори підкреслюють, що митна політика в нових умовах повинна забезпечувати баланс між лібералізацією торгівлі та посиленням контрольних механізмів. Філіппов С. О. [10] розглядає криміналізацію контрабанди підакцизних товарів крізь призму охорони державних доходів, стверджуючи, що механізми відповідальності та фінансових санкцій є основним інструментом захисту бюджетних надходжень від незаконного обігу підакцизної продукції. Корнева Т. В. та Рогозіннікова К. С. [4] досліджують особливості криміналізації контрабанди товарів та її значення для наповнення державного бюджету, доводячи пряму залежність між масштабами незаконного обігу підакцизної продукції та рівнем фіскальних втрат держави. Живко З. Б., Головач Т. А. та Боруцька Ю. З. [1] систематизують основні схеми контрабандних поставок та характеризують митну безпеку як невід'ємний елемент

фінансової безпеки держави. Савицька І. В. та Бондаренко О. С. [9] розглядають перспективи криміналізації контрабанди підакцизних товарів в контексті реформування правової системи України в умовах євроінтеграції. Водночас питання комплексного впливу контрабанди підакцизних товарів на фінансову стабільність України, зокрема в умовах воєнного стану, залишаються недостатньо дослідженими та потребують детального наукового аналізу.

Мета статті. Завданням роботи є наукове обґрунтування теоретичних основ і розробка практичних порад щодо протидії контрабанді підакцизних товарів як загрози фінансовій безпеці України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Торгова контрабанда є заплутаним та багатогранним явищем, що має значний вплив на суспільну та економічну ситуацію в державі. Нелегальне перевезення товарів через межу не лише підриває економічну стійкість, але й утворює загрозу державній безпеці, сприяючи розростанню тіньової економіки та корупції.

В умовах світової інтеграції та посилення взаємозв'язку міжнародних ринків питання протидії контрабанді набуває особливої важливості, адже це явище стає дедалі більш масштабним і складним для державного нагляду.

Контрабанда складає значну частку економічної злочинності, яка пов'язана з уникненням сплати митних зборів. Характерними рисами контрабанди є високий рівень технічного забезпечення та міжнародні зв'язки. Внаслідок контрабанди відбувається неконтрольоване насичення внутрішнього ринку продукцією іноземного виробництва, що сприяє витісненню вітчизняних товарів та втрати значних сум митних платежів [1, с. 162-164].

Відповідно до ч. 1 ст. 201 Кримінального кодексу України, контрабанда визначається як переміщення через митний кордон України поза митним контролем або шляхом приховування від нього таких предметів, як культурні цінності, отруйні речовини, сильнодіючі препарати, вибухові матеріали, радіоактивні елементи, зброя чи боєприпаси (за винят-

ком гладкоствольної мисливської зброї та боєприпасів до неї), частини вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальні технічні засоби, призначені для негласного отримання інформації [5].

На думку Т. В. Корневої та К. С. Рогозіннікової, контрабанда є складним соціально-економічним явищем, яке негативно впливає на економічну стабільність держави та підриває бюджетну систему. Автори підкреслюють, що криміналізація контрабанди стала відповіддю на суттєві втрати державного бюджету [4, с. 1].

Митна політика представляє собою важливу частину загальної економічної політики держави.

За підходом П. В. Пашка, митна політика спрямована на забезпечення фіскальної стабільності, регулювання зовнішньоекономічної діяльності та захист національних економічних інтересів.

У дослідженні Забуги Ю. Ю. та Михайліченко Т. О. зазначається, що сучасні законодавчі зміни у сфері протидії контрабанді спрямовані на посилення фіскальної функції митної системи та мінімізацію втрат бюджету від незаконного переміщення товарів. Автори підкреслюють, що митна політика в нових умовах повинна забезпечувати баланс між лібералізацією торгівлі та посиленням контрольних механізмів [2, с. 2–3].

Філіппов С. О., аналізуючи криміналізацію контрабанди підакцизних товарів, наголошує, що митна політика виконує функцію економічного стримування, оскільки через механізми відповідальності та фінансових санкцій держава захищає бюджетні надходження від незаконного обігу підакцизної продукції [10, с. 6–7].

У документах Всесвітньої митної організації підкреслюється, що ефективна митна система є ключовим елементом забезпечення економічної та фінансової безпеки держави.

Таким чином, у сучасному науковому дискурсі митна політика визначається як багатофункціональний механізм державного регулювання, що поєднує фіскальні, регуляторні та безпекові інструменти впливу на зовнішньоекономічну діяльність. Її ефективність безпосередньо впливає на рівень фінансової безпеки України.

У сучасних наукових дослідженнях 2020–2025 років бачимо зміну підходів до досягнення митної політики. Якщо раніше її здебільшого розглядали як інструмент фіскального керування, то в новітніх працях увага зміщується на її безпекові та протиконтрабандні функції. Зокрема, розвідки Забуги Ю. Ю. та Михайліченко Т. О. наголошують на посиленні криміналізації контрабанди, тоді як Філіппов С. О. бачить митну політику крізь призму охорони державних прибутків. У стратегічних паперах Всесвітньої митної організації митну політику визначає як складник системи урядування ризиками та грошової стійкості.

З метою узагальнення сучасних підходів до визначення ролі митної політики у забезпеченні фінансової безпеки України їх систематизацію подано в табл. 1.

Контрабанда підакцизних товарів має багатогранний вплив на економічну систему держави. Її негативний ефект проявляється не лише у формі прямих бюджетних втрат через несплату митних платежів та акцизного податку, але й у деформації конкурентного середовища та розширенні тіншового сектору економіки. Згідно з оглядовими матеріалами Державної митної служби України, значна частка порушень митного законодавства пов'язана саме з незаконним переміщенням підакцизної продукції.

Для більш чіткого відображення причинно-наслідкового механізму впливу контрабанди на фінансову безпеку держави відповідний взаємозв'язок систематизовано в табл. 2.

Таблиця 1

Еволюція підходів до розуміння митної політики

Автор	Рік	Ключовий акцент	Роль у забезпеченні фінансової безпеки
Забуга Ю. Ю., Михайліченко Т. О.	2024	Посилення криміналізації та відповідальності	Мінімізація бюджетних втрат
Філіппов С. О.	2021	Кримінально правовий механізм стримування	Захист доходної частини бюджету
Всесвітня митна організація	2021-2024	Безпековий та ризикорієнтований підхід	Протидії незаконним торговельним потокам

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 10]

Таблиця 2

Взаємозв'язок контрабанди підакцизних товарів та фінансової безпеки

Елемент	Характеристика	Наслідки для бюджету
Незаконне переміщення	Обхід митного контролю	Несплата митних платежів
Нелегальний обіг	Продаж без сплати акцизу	Прямі втрати доходів
Тінізація ринку	Демпінг нелегальної продукції	Зменшення податкової бази
Недосконалість контролю	Прогалини у механізмах адміністрування	Ослаблення фінансової безпеки

Джерело: сформовано авторами

Таким чином, наведені дані підтверджують, що митна політика в сучасних умовах виконує не лише регуляторну, а й стратегічну безпекову функцію.

Криміналізація контрабанди є основним механізмом протидії цьому негативному явищу, що передбачає запровадження більш суворої відповідальності за порушення митних правил [9].

Ефективність криміналізації контрабанди оцінюється не лише через жорсткість санкцій, а й через здатність держави реально зменшувати обсяги незаконного обігу підакцизної продукції. Як зазначають Т. В. Корнева та К. С. Рогозіннікова, криміналізація контрабанди має фіскальну спрямованість, оскільки покликана мінімізувати втрати бюджету та створити превентивний ефект для потенційних правопорушників. Автори підкреслюють, що економічна доцільність криміналізації безпосередньо пов'язана з масштабами бюджетних втрат [4, с. 528–529].

Одним із ключових аспектів протидії контрабанді товарів, що значною мірою обґрунтував її криміналізацію, є її негативний вплив на наповнення державного бюджету. Нелегальна торгівля позбавляє державу вагомих фінансових ресурсів, які могли б бути використані для фінансування соціальних програм, реалізації інфраструктурних проектів та стимулювання економічного зростання.

За інформацією компанії Kantar Україна, у 2025 році втрати державного бюджету, спричинені нелегальним обігом тютюнових виробів, сягнули приблизно 26,5 мільярдів гривень. Ця цифра вказує на серйозний масштаб проблеми, особливо в контексті ринку підакцизних товарів. Зокрема, обсяг нелегального ринку сигарет в Україні оцінюється у понад 5,5 мільярда штук [7].

Отримані дані свідчать про системний характер проблеми. Згідно з моніторингом Kantar Україна, частка нелегального ринку сигарет перевищує 20 % загального обсягу

споживання, що свідчить про наявність стійких каналів незаконного постачання та недостатню ефективність механізмів митного контролю [6; 7].

За даними Державної митної служби України, митні органи щороку фіксують значну кількість порушень митних правил, пов'язаних із незаконним переміщенням товарів, зокрема підакцизної продукції [8].

З огляду на підвищення ефективності протидії контрабанді підакцизних товарів доречно запровадити комплекс заходів, що поєднують правові, організаційні та технологічні інструменти:

1. Розширення ризик-орієнтованого підходу в діяльності митних органів відповідно до рекомендацій Всесвітньої митної організації (SAFE Framework of Standards).

2. Посилення цифровізації митного контролю та інтеграція інформаційних систем з податковими органами.

3. Запровадження системи електронного відстеження обігу підакцизної продукції.

4. Підвищення рівня міжвідомчої координації між митними та правоохоронними органами.

Такі заходи дозволять зменшити масштаби тінізації ринку та забезпечити стабільність бюджетних надходжень.

Зважаючи на встановлений у дослідженні системний характер загроз фінансовій безпеці України, що формуються внаслідок незаконного переміщення підакцизних товарів, постає об'єктивна потреба у формуванні комплексного механізму їх нейтралізації.

Наведений аналіз свідчить, що контрабанда підакцизної продукції безпосередньо впливає на доходну частину державного бюджету через втрати акцизного податку, мита та ПДВ, а також опосередковано – через розширення тіньового сектору економіки та зниження рівня податкової дисципліни. Отже, проблема виходить за межі митного контролю та набуває ознак макрофінансової нестабільності.

Ризик-орієнтована модель, на відміну від традиційного суцільного контролю, передбачає диференційований підхід, що включає:

- системну ідентифікацію каналів формування фіскальних втрат;
- автоматизований аналіз митних декларацій та товарних потоків;
- сегментацію суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за рівнем
- фінансового ризику;
- концентрацію контрольних заходів на високоризикових операціях;
- постійний моніторинг ефективності заходів за показниками зростання
- бюджетних надходжень.

Використання інформаційно-аналітичних систем управління ризиками відповідає міжнародним стандартам митного адміністрування та дозволяє забезпечити баланс між фіскальною ефективністю та спрощенням торгівлі.

Окремої уваги заслуговує впровадження аналітичних інструментів виявлення аномальних торговельних потоків та електронне адміністрування акцизного податку як елементи, що доповнюють цифровізацію і підвищують її практичну ефективність.

На думку авторів, у сучасних умовах контрбанду підакцизних товарів доцільно розглядати як системний чинник дестабілізації бюджетної системи, що потребує трансформації митної політики з переважно контрольної у фінансово-безпекову модель управління ризиками. Криміналізація контрабанди сама по собі не гарантує зменшення незаконного обігу підакцизних товарів без одночасного вдосконалення механізмів митного адміністрування та цифровізації контролю. Лише комплексний підхід забезпечить реальний вплив на рівень фінансової безпеки держави.

Таким чином, запропонований підхід спрямований на зниження рівня фіскальних втрат, зміцнення доходної бази бюджету та підвищення рівня фінансової безпеки України. За таких умов митні органи перетворюються на повноцінного суб'єкта забезпечення фінансової безпеки держави, що діє в межах єдиної системи управління фіскальними ризиками.

Висновки. Внаслідок проходження науково-дослідної практики та проведеного вивчення встановлено, що нелегальне перевезення акцизних товарів є сталою загрозою фінансовій стабільності України, адже спричиняє вагомі фіскальні втрати держав-

ної казни, посилює тінізацію господарства та згубно впливає на конкурентне поле.

У межах окреслених завдань досліджено теоретико-правові засади протидії нелегальному обігу підакцизної продукції, проаналізовано зміну підходів до розуміння митної стратегії як засобу забезпечення фінансової безпеки країни та упорядковано наукові погляди щодо її фіскальної та охоронної функцій. На основі числових даних Kantar Україна та Державної митної служби України оцінено обсяги нелегального обігу підакцизної продукції у 2020–2025 роках та доведено його значний вплив на прибуткову частину державного бюджету.

Під час дослідження зважено потребу переходу від реактивної моделі митного контролю до проактивної системи фінансової безпеки управління ризиками, здатної запобігати фіскальним втратам, а не лише їх фіксувати. Запропоновано єдиний механізм усунення фінансових загроз, що включає розширення підходу, базованого на оцінці ризиків, цифровізацію митних дій, інтеграцію інформаційних систем та посилення узгодженості між відомствами.

Наукова новизна отриманих висновків полягає у комплексному поєднанні правових та економічних методів до оцінки впливу нелегального перевезення акцизних товарів на фінансову безпеку держави, а також у систематизації механізму причинно-наслідкових зв'язків її впливу на бюджетні прибутки.

Практична значимість дослідження полягає у можливості застосування запропонованих порад державними установами, зокрема Державною митною службою України та Міністерством фінансів України, при виробленні кроків із зменшення фіскальних ризиків та зміцнення фінансової стійкості держави.

Отже, гарантування фінансової стабільності України потребує планомірного удосконалення систем протидії нелегальному обігу акцизних товарів з огляду на поточні виклики та цифровий розвиток митного управління.

Перспективами подальших досліджень є глибший аналіз дієвості окремих цифрових засобів митного адміністрування, зокрема системи електронного акцизного маркування та аналітичних платформ керування ризиками, а також порівняльне дослідження світового досвіду протидії контрабанді підакцизних товарів задля впровадження найкращих напрацювань у реалії України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Живко З. Б., Головач Т. А., Боруцька Ю. З. Контрабанда та митна безпека: основні схеми контрабандних поставок. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2021. № 3 (63). С. 161–168. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-63-161-168> (дата звернення: 18.03.2026)
2. Забуга Ю. Ю., Михайліченко Т. О. Контрабанда "по новому" або аналіз останніх законодавчих змін. 2024. Режим доступу: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/301462> (дата звернення: 18.03.2026)
3. Контрабанда як загроза фінансовій безпеці України. Режим доступу: <http://kaf-fin.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Kontrabanda-1.pdf> (дата звернення: 18.03.2026)
4. Корнева Т. В., Рогозіннікова К. С. Особливості криміналізації контрабанди товарів та її значення для наповнення державного бюджету. 2024. Режим доступу: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/85.pdf> (дата звернення: 18.03.2026)
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змінами, внесеними Законом № 3513-IX від 09.12.2023 р.). Верховна Рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 18.03.2026)
6. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Верховна Рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (дата звернення: 18.03.2026)
7. Моніторинг нелегальної торгівлі тютюновими виробами в Україні 2025. Kantar Ukraine. Режим доступу: <https://www.kantar.com/ua/inspiration/ait/ait-wave-4-2025> (дата звернення: 18.03.2026)
8. Офіційний сайт Державної митної служби України. Режим доступу: <http://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (дата звернення: 18.03.2026)
9. Савицька І. В., Бондаренко О. С. Контрабанда підакцизних товарів: перспектива криміналізації. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 21–22 травня 2020 р.). Суми : Сумський державний університет, 2020. Ч. 2. С. 295–299.
10. Філіппов С. О. Криміналізація контрабанди підакцизних товарів. 2021. Режим доступу: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/handle/123456789/4332> (дата звернення: 18.03.2026)

REFERENCES:

1. Zhyvko Z. B., Holovach T. A., Borutska Yu. Z. (2021) Kontrabanda ta mytna bezpeka: osnovni skhemy kontrabandykh postavok [Smuggling and customs security: main schemes of smuggling supplies]. *Vcheni zapysky Universytetu "KROK"* – Scientific notes of the University "KROK", vol. 3(63), pp. 161–168. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-63-161-168> (accessed March 18, 2026)
2. Zabuha Yu. Yu., Mykhalichenko T. O. (2024) Kontrabanda "po novomu" abo analiz ostannykh zakonodavchykh zmin [Smuggling "in a new way" or analysis of recent legislative changes]. *Visnyk prava UzhNU – Law Bulletin of UzhNU*. Available at: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/301462> (accessed March 18, 2026)
3. Kontrabanda yak zahroza finansovii bezpetsi Ukrainy [Smuggling as a threat to the financial security of Ukraine]. (2021). West Ukrainian National University. Available at: <http://kaf-fin.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Kontrabanda-1.pdf> (accessed March 18, 2026)
4. Korneva T. V., Rohozinnikova K. S. (2024) Osoblyvosti kryminalizatsii kontrabany tovariv ta yii znachennia dlia napovnennia derzhavnoho biudzhetu [Features of criminalisation of goods smuggling and its significance for state budget revenue]. *App-Journal*. Available at: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/85.pdf> (accessed March 18, 2026)
5. Verkhovna Rada Ukrainy (2001) Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] (No. 2341-III, as amended by Law No. 3513-IX of 09.12.2023). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (accessed March 18, 2026)
6. Verkhovna Rada Ukrainy (2012) Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine] (No. 4495-VI). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (accessed March 18, 2026)
7. Kantar Ukraine (2025) Monitorynh nelegalnoi torhivli tiutunovymy vyrobamy v Ukraini 2025 [Monitoring of illicit tobacco trade in Ukraine 2025]. Available at: <https://www.kantar.com/ua/inspiration/ait/ait-wave-4-2025> (accessed March 18, 2026)
8. State Customs Service of Ukraine (n.d.) Statystyka ta reiestry [Statistics and registers]. Available at: <http://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (accessed March 18, 2026)
9. Savytska I. V., Bondarenko O. S. (2020) Kontrabanda pidaktsynykh tovariv: perspektyva kryminalizatsii [Smuggling of excisable goods: prospects of criminalisation]. In *Reformuvannia pravovoi systemy v konteksti*

yevrointehratsiinykh protsesiv: materialy IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Sumy, May 21–22, 2020). Sumy: Sumy State University, pp. 295–299. (in Ukrainian)

10. Filipov S. O. (2021) Kryminalizatsiia kontrabany pidaktsynykh tovariv [Criminalisation of excisable goods smuggling]. National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Available at: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/handle/123456789/4332> (accessed March 18, 2026)

Дата надходження статті: 13.03.2026

Дата прийняття статті: 31.03.2026

Дата публікації статті: 03.04.2026